

Avtor zanimivosti: **Dr. Anton Polšak**,
Zavod RS za šolstvo
COBISS: 1.04

Namig za izlet: Plužna, izvir Glijuna in slap Virje

Bralci te revije gotovo poznajo Bovec, verjetno pa nekoliko manj bližnjo vas Plužna. Vas je nekoliko odmaknjena, čeprav od Bovca oddaljena le kakšne tri kilometre, zato se lahko iz Bovca tja napotimo tudi peš. V bližini velja obiskati vsaj izvir Glijun in slap Virje, čeprav je tam še kaj drugega, pa tudi sama vas je zanimiva tako z oči geografa kot popotnika.

Najprej moramo mimo Kaninske vasi in nato skozi gozd ter nato preko planega sveta Zavrzelnega, kjer se cesta odcepi proti samotnim domačijam in tudi k drugi postaji kaninske žičnice. A ne gremo v to smer, ampak nadaljujemo levo in ponovno skozi gozd. Malo pred vasio opazimo manjšo cerkev sv. Miklavža. Ustavimo se lahko v nekoliko razširjenem delu vaškega jedra. Plužna so v osnovi gručasto naselje, a zelo zbito, prehodi med hišami pa zelo ozki, zato pot ni primerna za avtobuse, kvečjemu za kombije. Posebnost je tudi, da se več hiš drži ena druge, kar lepo vidimo ob nekoliko razširjenem prostoru v središču vasi.

Naselje je nastalo nad dnem Bovške kotline na nagnjeni terasi iz fliša kredne starosti in na bolj ali manj sprijetih morenskih nasipih nekdanjih kaninskih ledenikov, nad katerimi se svet postopoma dviguje v apnenčasto Kaninsko pogorje (Visoki Kanin, 2587 m). K vasi so do leta 1991 prištevali še nižje ležeče zaselke Podklopca, Pod Turo in Podčela, ki so jih tedaj priključili Bovcu. Nekatere stavbe so preurejene v počitniške hiše. Kraj se omenja že leta 1257 oz. 1285 (Kunaver, 1995).

Iz vasi lahko nadaljujemo pot proti dolini (Podklopca in nazaj v Bovec) ali pa sledimo oznakam za slap Virje in izvir Glijuna (severozahodno oz. desno mimo spomenika padlim v drugi svetovni vojni).

Demografsko in gospodarsko spreminjanje naselja je lepo opisal Kunaver (1995). Ugotovil je zmanjševanje števila prebivalcev, izrazite socialno-ekonomske spremembe in močne spremembe v rabi zemljiških kategorij. Njegove ugotovitve glede demografskih trendov veljajo še danes (Grafikon 1). Tako je bil indeks staranja na

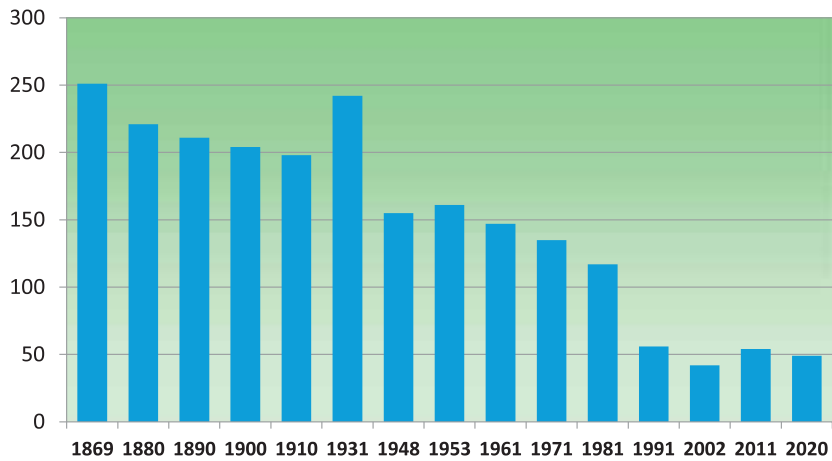

Sliki 1 in 2: Vas Plužna in pogled nanjo z vzpenjače na Kanin
Foto: A. Polšak

dan 1. januarja 2020 450 (18 prebivalcev, starih 65 let ali več, in 4 prebivalci, stari do vklj. 14 let). Žensk je bilo 27, moških pa 22.

Vas se še danes prazni, saj tu še ni pravega razmaha turizma, prav tako ni večje ponudbe za oddajanje sob in apartmajev. Vas pogosto obiskujejo turisti ali izletniki iz Bovca, ki jih bolj kot sama vas zanima njena okolica.

Vsekakor se velja sprehoditi po naselju, čeprav kakšne zelo izpostavljene naravne ali družbene znamenitosti ne boste našli: pozorni bodite na

Grafikon 1: Število prebivalcev Plužna po popisih in registru (2011 in 2020)
Leta 1991 izločijo iz naselja 16 hišnih števil v dnu doline.

Slika 3: Tloris Plužna
S sivo barvo so dodatno označene ceste in dvorišča v središču vasi.

urbanistično zasnovo jedra (Slika 3) in način gradnje hiš – pogosto z ganjkom, kar je sicer značilnost bovške hiše. Pa še nekaj boste opazili: na strehah ne morete zgrešiti pločevinaste kritine.

Izvir Glijuna in slap Virje

Malo več kot pol kilometra zahodno od vasi pridemo do parkirišča, kjer nas informacijske table usmerijo do izvira Glijun, slapa Virje ali jame Srnica. Po krajši poti lahko gremo najprej do izvira Glijun, kjer voda izvira izpod večjih balvanov in se glede na količino vode tudi pomika navzgor ali navzdol. Voda kakšnih 250 m nižje pada preko slapa Virje, še prej pa umetni kanal odvaja precej vode v zaježitveno jezero za potrebe tamkajšnje hidroelektrarne Plužna, zgrajene med letoma 1927 in 1931, ki naj bi oskrbovala načrtovano železnico po dolini Soče do Trbiža, a so to zamisel kasneje opustili. Glijun (včasih tudi Gljun) je kraški izvir, ki zbira del voda s Kanina, kar pomeni, da pretok vode močno niha, kar vpliva tako na sam videz izvira kot na videz nižje ležečega slapu.

Glijun je eden od devetih ugotovljenih kraških izvirov (vsaj še trije so nekraški), ki zbirajo vode s Kaninskega pogorja na bovški strani. Območje zbiranja voda, ki se vsaj deloma zbirajo v tem izviru, naj bi merilo okrog 10 km² in naj bi segalo vsaj od doline Krnice na zahodu do Hudega Vršiča (2.344 m) na severovzhodu. Povprečna temperatura vode na

Slika 4: Plužna in Plužensko jezero V ozadju so vidni najmlajši prodni nanosi Soče, ki potem prehajajo v prodni terasast svet, ki prehaja v flišno podlago, a je na veliko prekrit z morenskimi gradivom (v osrednjem in sprednjem delu slike z naseljem Plužna); povsem spredaj pa že strmo podnožje Kanina.
Foto: A. Polšak, avgust 2010

Sliki 5 in 6: Izvir Glijuna je nastal v gruščnem gradivu (pogled proti izviru in iz izvira proti zapornicam, ki odvajajo vodo v zaježitveno jezero HE Plužna).

Foto: A. Polšak, avgust 2010

izviru je od 5,5 °C (Kunaver, 1968) do 6,4 °C (Komac, 2000, 2001). Voda priteče na dan na stiku fliša in dachsteinskega apnenca nad njim. Vzrok naj bi bil delno tektonski, poglavitni pa razpakanost apnenčastih skladov. Izvir Glijun nikoli ne presahne, čeprav ima ob najnižjem vodnem stanju pretok le med 0,1 in 0,15 m³/s, povprečni je med 0,25 in 0,5 m³/s, največji pa

naj bi bil tudi 50 m³/s, izjemen celo do 100 m³/s, kar bi ga postavilo ob bok slapu oz. izviru Boka (Komac, 2000). Voda tudi ni povsem čista, saj so kot možni vzrok onesnaževanja raziskovalci prepoznali turistične dejavnosti na Prestreljeniku (območje nad zgornjo postajo žičnice, kjer je smučišče in izhodišče za planinske izlete).

Slika 7: Pluženjsko jezero. V ozadju Slatenik in desno Polovnik.

Foto: A. Polšak

Slika 8: Informacijska tabla pri slapu Virje. Foto: A. Polšak

Slika 9: Slap Virje 10. avgusta 2020
Preko slapu je padalo malo vode, saj v tistem obdobju ni bilo večje količine padavin, del vode pa je že gorvodno speljan na HE Plužna. Vidna sta dva tolmunca, saj se voda ob večjem pretoku razdeli na dva glavna pramena. Voda pada v več stopnjah do 17 m globoko, čeprav prosti pad ni višji od 5 ali 7 metrov. Globina tolmunov znaša po informacijski tabli do 3,5 m. Foto: A. Polšak

Slika 10: Slap Virje 30. avgusta 2020
Po le malo obilnejših padavinah konec avgusta 2020 je slap močno narasel. Voda pada čez vso skalno steno. Izvir Glijun, ki napaja ta slap, zelo niha in se tudi zelo hitro odziva na padavine. Zahodneje ležeči slap Boka reagira na padavine kasneje, je pa tam nihanje vode še nekoliko bolj izrazito. Foto: Ciril Polšak

Ob obisku izvira si velja ogledati tudi Pluženjsko jezero. Po naši meritvi meri malo manj kot 0,80 ha (največja dolžina 150 m in največja širina 70 m), po Podvodnem atlasu Slovenije pa je globoko okrog 2,5 m. Voda iz njega odteka po pokritem betonskem kanalu do vmesnega manjšega jezera in nato po visokotlačni cevi do HE, ki je slab kilometer niže.

Slap Virje

Po ogledu izvira Glijun si lahko ogledamo še zajezitveno jezero ali pa se vrnemo na izhodišče in nadaljujemo navzdol do slapu Virje, ki je le nekaj 100 m od izvira Glijun. Voda se najprej ujame v manjšo sotesko, nato pa pada preko približno 12 m visoke skalne stene. Posebnost slapu so z mahovi porasle skale, saj je tamkajšnja kotanja precej vlažna, in zelenkasto-modrikasti otenki vode.

Viri in literatura

1. Komac, B. (2000). Vodne razmere kraških izvirov na južnem podnožju Kaninskega pogorja. Diplomsko delo. Oddelek za geografijo. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
2. Komac, B. (2000). Kraški izviri pod Kaninskim pogorjem. Geografski zbornik, 41/2001.
3. Kunaver, J. (1968). Nekaj rezultatov speleoloških raziskav v Kaninskem pogorju 1963–1967. Naše jame, 10, 1–2. Ljubljana, Jamska zveza Slovenije, str. 69–81.
4. Kunaver, J. (1995). Plužna pri Bovcu, primer transformacije obmejnega naselja, njegovega prebivalstva in zemljišča. Dela, št. 11/1995. Oddelek za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani.
5. Podvodni atlas Slovenije. Popisni list št. 82, http://antena.fe.uni-lj.si/literatura/SPZ-PAS/pdf/082_Pluzna.pdf.